

BARAZA LA WAWAKILISHI ZANZIBAR

Simu Nam. + 255 24 2230602/1
Fax Nam. + 255 24 2230215
Tovuti: www.zanzibarassembly.go.tz

SANDUKU LA BARUA 902,
ZANZIBAR
Barua Pepe: zahore@zanlink.com

HOTUBA YA MAONI YA KAMATI YA KUSIMAMIA OFISI ZA VIONGOZI WAKUU WA KITAIFA YA BARAZA LA WAWAKILISHI KUHUSIANA NA MSWADA WA SHERIA YA KUFUTA SHERIA YA USIMAMIZI WA MAZINGIRA KWA AJILI YA MAENDELEO ENDELEU NAMBA 2 YA MWAKA 1996 NA KUWEKA BADALA YAKE MASHARTI BORA YA KUHFADHI, KULINDA NA KUSIMAMIA MAZINGIRA ZANZIBAR NA MAMBO MENGINE YANAYOHUSIANA NA HAYO

Mhe. Spika, awali ya yote napenda kuchukua fursa hii kumshukuru Mwenyezi Mungu kwa kutujaalia kwa mara nyengine tena kufika na kuweza kukutana mbele ya Baraza lako Tukufu tukiwa wazima na wenye afya njema, kwa lengo la kujadili mambo mbali mbali yanayohusu maendeleo na ustawi wa nchi yetu na watu wake, ikiwemo kupitisha miswada mbali mbali. Mswada huu ulio mbele yetu, Mswada wa Sheria ya kufuta Sheria ya Usimamizi wa Mazingira kwa ajili ya Maendeleo endelevu Namba 2 ya mwaka 1996 na kuweka badala yake masharti bora ya kuhifadhi, kulinda na kusimamia mazingira Zanzibar na mambo mengine yanayohusiana na hayo.

Aidha, napenda kuchukua fursa hii kukushukuru wewe binafsi kwa kuniruhusu kusimama mbele ya Baraza lako Tukufu ili niweze kuwasilisha kwa niaba ya Kamati ya Kusimamia Ofisi za Viongozi Wakuu wa Kitaifa ya Baraza la Wawakilishi maoni kuhusu Mswada niliokwisha uainisha hapo juu.

Mhe. Spika, pia naomba nichukue nafasi hii kwa niaba ya Kamati, kuishukuru kwa dhati serikali kupitia Ofisi ya Makamu wa Kwanza wa Rais, kwa kuweza kuona umuhimu wa kuleta mswada mbele ya Baraza ili uweze kujadiliwa na kupitishwa na kuweza kufikiwa lengo lililokusudiwa la kuwa na sheria madhubuti itakayoweza kusaidia kupunguza, kuzuia na pia kukabiliana na uchafuzi na uharibifu wa mazingira katika visiwa vyetu.

Mhe. Spika, Baada ya utangulizi huo Kamati yangu inapongeza hatua zilizochukuliwa na Ofisi ya Makamu wa Kwanza wa Rais ya kuwasilisha mswada huu muhimu ambao utasaidia sana kupunguza changamoto na athari zinazoikabili jamii na nchi yetu kutokana na shughuli mbali mbali zinazofanywa ambazo kwa namna moja ama nyengine huchangia katika kuharibu mazingira ya visiwa vyetu.

Mhe. Spika, sasa naomba nichukue nafasi hii, kuwashukuru kwa dhati Wajumbe wa Kamati yangu kwa michango yao muhimu waliyoitoa wakati tulipokuwa tukiujadili na kuupitia mswada huu ambapo waliujadili bila kuchoka kutwa nzima ili kuhakikisha kwamba lengo la mswada huu linafikiwa na hatimaye nchi yetu inakuwa na sheria madhubuti ya kuzuia na kukabiliana na tatizo la uharibifu wa mazingira.

Mawazo na mapendekezo yao yamewezesha leo hii kufika hapa na kuweza kuwasilishwa mbele ya Baraza lako Tukufu na hatimaye kupitishwa kwa ajili ya kufikiwa lengo lililokusudiwa na serikali kwa maslahi ya nchi yetu. Naomba sasa kwa ruhsa yako niwataje Wajumbe wa Kamati ya Kusimamia Ofisi za Viongozi Wakuu wa Kitaifa kama ifuatavyo:-

1. Mhe. Hamza Hassan Juma	-	Mwenyekiti
2. Mhe. Saleh Nassor Juma	-	M/ Mwenyekiti
3. Mhe. Ali Mzee Ali	-	Mjumbe
4. Mhe. Makame Mshimba Mbarouk	-	Mjumbe
5. Mhe. Subeit Khamis Faki	-	Mjumbe
6. Mhe. Ashura Sharif Ali	-	Mjumbe
7. Mhe. Shadya Mohamed Suleiman	-	Mjumbe
8. Ndg. Rahma Kombo Mgeni	-	Katibu
9. Ndg. Makame Salim Ali	-	Katibu.

Mhe. Spika, baada ya utangulizi huo sasa napenda kutoa maoni ya Kamati ya Kusimamia Ofisi za Viongozi Wakuu wa Kitaifa juu ya Mswada huu uliopo mbele yetu kama ifuatavyo:-

Mhe. Spika maoni hayo ya Kamati yamejikita zaidi katika kuuboresha mswada wenyewe lakini pia kusawazisha baadhi ya makosa ya kiuandishi na uchapaji kama ifuatavyo:

Mhe. Spika. Kifungu cha 10 (1) kunaongezwa neno **kikawaida** kabla ya mwaka na "**na inaweza kukutana kwa dharura itakapoonekana inafaa.**

Sababu ya kuongezwa kwa maneno hayo ni kuipa nafasi Kamati kisheria kuweza kukutana wakati wowote pale itakapolazimu kufanya hivyo, vinginevyo kukiacha kifungu hicho kama kilivyo kwa kuweka mikutano mine tu kwa mwaka hasa kwa umuhimu na unyeti wa kazi yenyewe ndio maana kamati yangu ikaonelea ni vyema kuongeza kifungu kidogo cha kwanza cha kifungu cha kumi cha mswada ili kutoa nafasi ya kamati kuweza kukaa vikao vya dharura, kila inapobidi.

Kifungu cha 24 (3) Kamati inapendekezwa kushushwa kwa kiwango cha chini cha adhabu kutoka milioni kumi na kuwa milioni **mbili** na pia kuongezwa kwa

kiwango cha juu cha adhabu kutoka milioni mia moja hadi kufikia **milioni mia tano**.

Pendekezo hili la Kamati linalenga zaidi katika kuweza kutoa adhabu kwa watu wote kulingana na uwezo wao na ukubwa wao wa makosa.

Kifungu cha 34 (5) kinachohusu adhabu Kamati inapendekeza kuongezwa kwa adhabu hiyo kutoka milioni kwani inaona ni ndogo na inaweza kuchochea kwa makampuni makubwa kuweza kufanya uharibifu wa mazingira kwa makusudi, hivyo inashauri kuongezwa na kuwa adhabu inayotisha kidogo ili sheria isije ikakiukwa kwa makusudi. Hasa kwa kuzingatia uchumi mkubwa unaotarajiwa hasa wa Gesi na Mafuta uharibifu wake wa mazingira unakua mkubwa, kwa hiyo ni vyema kuweka tahadhari mapema kisheria.

Kifungu cha 14 (3) kimerekebishwa ili kuweza kuifanya mamlaka kuwa ni chombo chenye kujitegemea katika shughuli zake chenye uwezo wa kushtaki na kushtakiwa pamoja na kuwa na muhuri wake kama zilivyo mamlaka nyengine zinazojitegemea (yaani *body corporate*)

Kifungu cha 58 kinachohusu **Taka za Hospitali**. Kamati inashauri kwamba kuwepo na utaratibu mzuri hasa kwa hospitali binafsi ili kuweza kuondosha usumbufu wowote ule unaoweza kujitokeza.

Aidha katika eneo hili pia kamati inashauri kwa Wizara ya Afya kuhakikisha kwamba inatekeleza wajibu wake wa kimazingira na kisheria katika kuangamiza taka zinazozalishwa kutokana na shughuli zao za kila siku, kwani hata na wao wakati mwingine hasa katika Hospitali ya Mnazommoja huwa wanatupa taka ovyo kwa upande wa Baharini, jambo ambalo ni uharibifu wa mazingira na kawaida ya Sheria huwa haibagui Wizara, mtu, au taasisi katika kufuata Sheria.

Mhe. Spika, Kifungu cha 73 (1) Kamati imefuta maneno **Sheria ya Utumishi wa Umma** na badala yake kuweka **Sheria ya Fedha za Umma (Public Finance Act) ya 2005 kif (11) 1,2,-5 kinachozungumzia Special Funds**.kwani ndiyo inayohusiana na Uanzishwaji wa Mifuko ya Umma.

Aidha **kifungu cha 82 (3)** kuhusu kutangazwa kwa Afisa kwenye Gazeti Rasmi. Kamati inapenda kutoa angalizo kwamba kipengele hiki kiangaliwe vizuri zaidi na kwa umakini ili kuepusha upotevu wa muda, kwani uzoefu unaonyesha Afisa anaweza kuteuliwa na Sheria inaeleza kuwa atatangazwa kwenye Gazeti la Serikali ,lakini baada ya kutangazwa huchukua muda mrefu kabla ya kutangazwa kwenye Gazeti la Serikali ambapo ni kinyume cha Sheria.

Mhe. Spika, kamati yangu inaipongeza Serikali kwa kuuleta mswada huu, ingawa umeletwa kwa hati ya dharura jambo ambalo umeikosha kamati

yangu, kupata muda wa kutosha, kuzipitia Sheria za Nchi mbali mbali pia kuweza kujifunza kwa wenzetu ambao wanazo Sheria kama hii ya kwetu na kuona changamoto za utekelezaji wa Sheria kama hii ,kwani kwa kawaida kuwa na Sheria nzuri ni jambo moja na kuweza kuzitekeleza Sheria hizo ni suala jingine.

Kama tunavyoshuhudia hapa Zanzibar tumekuwa na Sheria nyingi nzuri lakini tunakwama katika utekelezaji wa Sheria hizo, jambo ambalo linavunja moyo sana wananchi wetu hata sisi tunaotunga Sheria hizo, na kupelekea kuonekanwa sisi kama tunapoteza fedha za umma kwa kutunga mambo ambayo hayatekelezwi.

Mhe. Spika, kwa mtindo huu uliozoeleka hapa Zanzibar kwa kutunga Sheria ambazo sisi tunaozipitisha bila kujifunza changamoto zake tukiwa hatuna uelewa mzuri wa sheria hizo jambo ambalo baada ya utekelezaji ndio huona matatizo yake.

Mhe. Spika, pamoja na mapungufu yote yaliyopo bado kuna umuhimu mkubwa wa Serikali kuleta Sheria hii kwani hali ya uharibifu wa mazingira umekuwa mkubwa hapa Duniani na Zanzibar kwa ujumla, na kama hatukuchukua hatua za haraka basi tunaweza kujikuta tuko katika hali mbaya sana ya kimaisha kwani Nchi yetu ni visiwa na tuko katika maeneo ya hatari ya aidha visiwa vyetu kuliwa na bahari au kuweza kukosa kuvuna mazao katika mashamba yetu.

Mhe. Spika, pamoja kwamba hivi sasa tunayo Sheria ya uhifadhi wa mazingira, lakini imekuwa na ugumu katika utekelezaji wake kwani kuna baadhi ya makosa yaliyotajwa katika Sheria hiyo lakini yamekosa adhabu katika utekelezaji wake, kwani taasisi ilipewa mamlaka ya kuhifadhi mazingira haikupewa meno ya kutoa adhabu kwa aliyekosa, jambo ambalo lilikuwa ni kikwazo katika utekelezaji wa sheria hiyo, lakini Sheria hii imekuja kusawazisha kasoro hizo.

Mhe. Spika, hali ya Zanzibar kwa hivi sasa siyo nzuri kimazingira, kwani kuna maeneo mengi ambayo kwa muda mrefu wananchi walikuwa wakilima mazao ikiwemo mpunga, migomba, muhogo, n.k kwa hivi sasa maeneo hayo yamewshavamiwa na maji ya Bahari na wananchi hawawezi kuyatumia tena, kwa maana hiyo tayari Bahari imeshaanza kula Visiwa, kuna maeneo mengine kwa mfano Maisara, kuelekea Ngazi mia kuna maeneo ambayo tukiyatumia kwa kufanya mazoezi hivi wakati maji yakijaa basi huwezi tena kupita kwani maji ya Bahari yameshavamia maeneo hayo.

Kwa upande wa Kisiwa Panza kule Pemba tayari kuna sehemu kubwa ambayo hapo mwanzo wananchi wakilima kwa hivi sasa tayari yameshavamiwa na maji

ya Bahari na hayawezi kutumika tena kwa kilimo, hiyo ni baadhi ya mifano midogo tu ya athari za mzingira ambapo yanakaribisha umasikini kwa jamii, kwani yale maeneo walivyokuwa wakitafuta riziki ili kukidhi mahitaji ya familia zao kwa hivi sasa hawawezi tena kuyatumia maeneo hayo, na huo ni mfano mmoja tu bali kuna maeneo zaidi ya arubaini huko Pemba taya yameshavamiwa na Bahari na hayatumiki tena, na wananchi wanaoyatumia maeneo hayo wamekuwa masikini na hawana pahali pengine mbadala ili kuweza kulima na kupata riziki na familia zao.

Mhe. Spika, pamoja na kupitisha Sheria hii kamati yangu inaiomba Serikali kufanya tathmini ya athari za uharibifu wa Mazingira ulivyowaaathiri wananchi kwa yale maeneo yao yaliyochukuliwa na Bahari basi Serikali kuweza kuwafidia kwa kuwapa mashamba ya Serikali ili kuweza kuendelea kujikimu na familia zao kwani kwa hivi sasa wamekosa maeneo ya kulima.

Mhe. Spika, kutokana na hali inayoendelea kwa kasi ya kuvamiwa na Bahari katika maeneo ya kilimo, kamati yangu inaitaka Serikali kufanya tathmini ya kina ili kujua hali hiyo na kuweza kuandaa mkakati maalum wa kudhibiti hali hiyo, na kwa yale maeneo ambayo yanaweza kurejeshika kuyarejesha katika hali iliyokuwa mwanzo ili yaweze kutumika kama awali.

Mhe. Spika, Ukiacha maeneo yanayoendelea kuliwa na Bahari, tatizo jengine la uharibifu wa mazingira ni uchimbaji ovyo wa mchanga, ambapo kuna baadhi ya watu aidha kwa tamaa zao au kwa kutokujua wanachokifanya huchimba bila ya kufuata vigezo au ushauri wa Idara ya Misitu au Mazingira. Lakini sehemu ya saba ya Mswaada huu inazungumzia suala la udhibiti wa maliasili zisizorejeshika, iatsaidia kudhibiti hali hii isijirejee tena.

Mhe. Spika, kitu cha kusikitisha zaidi ni kuwa hata miradi mikubwa inayofanywa na Serikali ikiwemo ujenzi wa Barabara ni miongoni kati ya miradi inayoongoza kwa kukiuka kwa makusudi kufuata masharti ya uchimbaji wa kifusi na urejeshaji wa ardhi katika hali nzuri, lakini kupitia Sheria hii na mamlaka itakayoundwa basi itakuwa na nguvu za kisheria kumchukulia hatua kali mtu au taasisi yoyote itakayokiuka masharti ya uhifadhi wa mazingira.

Mhe. Spika, katika Mswaada huu kunaanziswa chombo cha ZEMA ambapo kwa wenzetu Bara ni (NEMK) chombo hichi kama kitafanya kazi zake vizuri basi Nchi yetu itarejea kwenye hali yake ya kawaida kimazingira, lakini chombo hiki kiwe na nguvu wapewe uwezo wa kufanya kazi bila ya kuingiliwa na wakubwa hapo wataweza kufanya kazi vizuri kama wenzao, (NEMK) kule Bara kwani waharibifu wa mazingira asilimia kubwa ni watu wenye uwezo mkubwa wa pesa au wakubwa wenye sauti katika Nchi jambo ambalo hupelekea chombo hiki kuingiliwa kwenye kazi zao.

Mhe. Spika, kabla ya kumaliza hotuba yangu, napenda sana kuipongeza Serikali kwa kuleta Sheria hii lakini naomba baada ya wananchi kuipitisha Katiba mpya inayopendekezwa, ambayo itatoa nafasi ya Zanzibar, kuanza uzalishaji wa Mafuta na Gesi, ambao utakuwa ni uchumi mkubwa na pia wenye uharibifu mkubwa wa mazingira, basi tutaiomba Serikali iandae Sera mpya ya mafuta na Gesi, pia iletwe Sheria nyengine *special* ya mazingira kwenye miradi ya Gesi na Mafuta, pia kamati zako za Baraza zitakazohusiana na usimamizi wa sekta hiyo kwa upande wa uzalishaji na usimamizi wa mazingira pamoja na kamati inayosimamia mikataba ya miradi hiyo basi ni busara kuzipeleka nchi mbali mbali ili kujifunza vinginevyo hapa tutakuja kupitisha Sheria zinazohusu uwekezaji mkubwa bila ya kuwa na taaluma yoyote, na matokeo yake kuja kujuta hapo baadaye kama ilivyowakuta Bunge la Jamhuri kuhusu mikataba mibovu ya madini, kwa hiyo kamati yangu inatoa angalizo kwa Serikali pamoja na ofisi yetu ya Baraza kujiandaa na suala hilo mapema.

Mhe. Spika ni matumaini ya Kamati yangu kwamba kuwepo kwa Sheria hii ni hatua nzuri na ya kihistoria kwa nchi kuelekea safari ya kuvitunza na kuvihifadhi visiwa vyetu kwa miaka mingi ijayo, lakini pia ni maandalizi mazuri kwa uchumi mtarajiwa .

Mhe. Spika, naomba kuchukua nafasi hii kuwashukuru Wajumbe wangu wa Kamati kwa kuweza kunipa mashirikiano muda wote hadi kuweza kukamilisha ripoti hii ya Kamati yako.

Mhe. Spika, aidha napenda kukushukuru wewe binafsi kwa kunipa nafasi hii na Wajumbe wa Baraza lako Tukufu kwa kunisikiliza kwa umakini mkubwa na wa hali ya juu, kwa niaba ya Kamati naunga mkono hoja na naomba kuwasilisha.

.....

Hamza Hassan Juma.

Mwenyekiti,
Kamati ya Kusimamia Ofisi za Viongozi Wakuu wa Kitaifa,
Baraza la Wawakilishi,
ZANZIBAR.